

СТАТИСТИЧКИ ПОКАЗАТЕЉИ КРИВИЧНИХ ДЈЕЛА ИЗВРШЕНИХ ОД СТРАНЕ МАЛОЉЕТНИКА У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ (2015-2025)

Проф. др Љубинко Митровић, доц. др Николина Грбић Павловић

Редовни професор на Факултету правних наука, Паневропски универзитет АПЕИРОН у
Бањој Луци, контакт: ljubinko58@gmail.com

Начелник Одјељења за полицијску обуку и образовну подршку на Полицијској академији
Министарства унутрашњих послова Републике Српске, доцент на Факултету правних
наука Универзитета Апеирон у Бањој Луци, контакт: nikolinagrbcipavlovic@gmail.com

Апстракт: Поред значаја изучавања етиологије малољетничког криминалитета, сложеност самог феномена малољетничког пријеступништва огледа се такође и у његовим појавним облицима, односно феноменологији на коју је потребно редовно указивати кроз научно истраживање. Подручје малољетничког преступништва, као и криминалитета уопште, могуће је оквирно подијелити на она која у свом фокусу имају феноменологију делинквентног понашања, етиологију таквог понашања, превенцију и третман, те она која су усмјерена на евалуацију различитих третманских активности према учиниоцима кривичних дјела. Познавање саме феноменологије омогућава нам добијање увида у разноврсност и инциденцију ове појаве. Указивањем на општи тренд раста криминалитета малољетника или пораст заступљености кривичних дјела извршених од стране малољетника са елементима насиља, може да укаже на важност преиспитивања постојећих модела друштвене реакције и ефикасности система малољетничког правосуђа. Стога ће аутори у овом раду приказати статистичке показатеље кривичних дјела извршених од стране малољетника у Републици Српској за период од 11 година, и то од 2015. године до 2025. године.

Кључне ријечи: малољетници, феноменологија, статистика, кривична дјела.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Појам делинквенције (итал. *delinquere* – погријешити, чинити кривична дјела) обухвата теже облике асоцијалног, антисоцијалног, социопатолошког и криминалног понашања. Сам појам “малољетничка делинквенција” у доступној литератури обухвата широк спектар различитих понашања, од асоцијалног до антисоцијалног, од преступничког до делинквентног, неприлагођеног понашања и слично (Крстић, 2009: 23).

Израз малољетничка делинквенција или малољетничко преступништво означава појаву која је шира од појма криминалитета¹ „малих криминалаца“ и обухвата свако понашање појединаца или група младих којим се крше правне или моралне норме одређеног друштва и које, када је друштвено видљиво, изазива спонтано или организовано друштвено реаговање у намјери да се заштите друштвена добра и вриједности, а и сами актери таквог понашања (Бавцон et. al., 1978: 56).

У савременој литератури појам малољетничке делинквенције обухвата веома широко лезеу разних појава, односно различитих понашања једне категорије физичких лица – од њиховог неприлагођеног до потпуно инкриминисаног понашања, те се стога јавља и мноштво термина и схватања ове појаве.² Ипак, преовладавају два основна схватања – шире и уже. Прво, дакле шире схватање, проширује појам малољетничке делинквенције и на она понашања младих лица, односно малољетника која се могу окарактерисати као социјална неусклађеност у најширем смислу ријечи (дакле, то су она понашања која су у супротности са уобичајеним или прописаним облицима понашања у једном друштву). Друго, уже схватање обухвата само она понашања која су инкриминисана по позитивним кривичним законима појединих земаља (Митровић, 2006: 41).

У Републици Српској, од 2010. године на малољетне учиниоце кривичних дјела примјењује се *Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку*.³ Овим законом се уређују посебна правила поступања према дједи која се налазе у сукобу са законом, млађим пунољетним лицима и дједи која су жртве или свједоци према којима су дужни да поступају судови, тужилаштва, полиција, орган старатељства, породице, школе, институције на свим нивоима друштвене заједнице, као и други учесници укључени у кривичну процедуру. Приступ који подразумијева регулисање цјелокупне кривичноправне заштите дјече и малољетника (материјално, процесно и извршно) утемељен је на међународним стандардима, искуствима и примјерима добре праксе других земаља (Симовић et al., 2015: 70):

Према одредбама члана 2. став 2. наведеног Закона малољетно лице које у вријеме извршења прекршаја није навршило 14 година живота (дијете) кривично је неодговорно. То практично значи да се против дјетета не може покренути нити водити кривични поступак.

¹ Криминалитет означава вршење кривичних дјела, док малољетничка делинквенција обухвата како кривична дјела тако и друга девијантна понашања дјече и малољетника.

² О малољетничкој делинквенцији, малољетничком криминалитету, малољетничком преступништву види шире у: Бошковић, М.: Криминолошки лексикон, Форум, Нови Сад, 1999, стр. 180.

³ Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку, Службени гласник Републике Српске, број 13/2010, 61/2013 и 68/20.

Надаље, разликују се двије категорије кривично одговорних малољетника, и то су:

а) млађи малољетници - лица која су у вријеме извршења кривичног дјела навршила 14, а нису навршила 16 година живота и

б) старији малољетници - лица која су у вријеме извршења кривичног дјела навршила 16, а нису навршила 18 година живота.

Малољетничка делинквенција представља саставни дио општег криминалитета, али као изразито друштвено негативна појава треба бити предмет посебног изучавања. Малољетници представљају најосјетљивију категорију људске популације коју најтеже погађа и на њу утиче криза друштвене заједнице у транзицији, па се њихова реакција на ове појаве огледа како у асоцијалном понашању, тако и у вршењу различитих кривичних дјела (Грбић Павловић, 2010: 18).

2. СТАТИСТИЧКИ ПОКАЗАТЕЉИ КРИВИЧНИХ ДЈЕЛА ИЗВРШЕНИХ ОД СТРАНЕ МАЛОЉЕТНИКА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ (2015-2025)

Озбиљност проблема криминалитета малољетника на неком подручју читава се, најприје, у подацима везаним за његов обим, као и учешће малољетника у структури укупног криминалитета. Како би се могла дати реална процјена значења неке друштвено негативне појаве на одређеном подручју, прије свега, морају се обезбиједити подаци на основу којих је могуће закључити којег је обима истраживана појава и какав је тренд њеног кретања. Иако млади, поготово дјеца и малољетници, чине претежно имовинска кривична дјела, важно је утврдити удио имовинских деликата у укупној делинквенцији младих, као друге врсте кривичних дјела (Грбић Павловић, 2017: 21).

Увид у појаву малољетничке делинквенције у Републици Српској може се остварити на основу службених статистика Министарства унутрашњих послова Републике Српске о пријављеном криминалитету, које најприближније приказују стварни криминалитет. За оцјену обима и кретања делинквентног понашања малољетних лица у Републици Српској, у раду су кориштени подаци Министарства унутрашњих послова Републике Српске за период од 11 година, и то од 2015. године, па до 2025. године.⁴ Подаци којима располаже ово Министарство прилагођени су потребама овог рада и више су

⁴ Такође, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је 2008. године повјерило задатак Високој школи унутрашњих послова да спроведе пројекат под називом „Малољетничка делинквенција у Републици Српској – стање и перспективе сузбијања, спречавања и санкционисања“, чији су резултати у потпуности приказани у истоименој публикацији коју је сачинио научноистраживачки тим. Види шире у: Митровић, Љ., Даничић, М., Тања, Р., Јојић, С., Грбић, Н., Павловић, Г., Милијевић, Д., Хелдић, Е.: Малољетничка делинквенција у Републици Српској – стање и перспективе сузбијања, спречавања и санкционисања, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2008.

узмјерени на кривично дјело и модалитете његовог извршења него на карактеристике самих учинилаца кривичних дјела.⁵

Сви прикупљени подаци су обрађени у програму *MS Excel*, а након тога приказани табеларано и графички (слика). Тако су апсолутним бројевима изражени подаци о укупном броју кривичних дјела која су извршили малолетници, затим број малолетних извршилаца кривичних дјела по старосној и полној структури, као и број кривичних дјела по појединим врстама кривичних дјела и најчешће извршена кривична дјела од стране малолетника. Приказани су и трендови кретања најважнијих појава.

Табела 1. Малолетни извршиоци кривичних дјела у Републици Српској (2015-2025)

Малолетни извршиоци кривичних дјела у Републици Српској (2015-2025)											
Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Број малолетника који су извршили КД	308	288	308	230	217	166	153	161	211	161	204
Број КД која су извршили малолетници	335	322	332	268	211	148	153	140	177	124	161

Слика 1. Број малолетника који су извршили КД (2015-2025)

⁵ Због обима рада неће се приказати број прекршаја из области јавног реда и мира које су извршили малолетници. С обзиром на то да је јавни ред и мир област прекршаја у којој се малолетници у значајнијем броју јављају као извршиоци на овом мјесту упућујемо да статистичке показатеље из области прекршаја јавног реда и мира. Види шире: Грбић-Павловић, Н.: Казненоправни аспекти..., стр. 26 и даље.

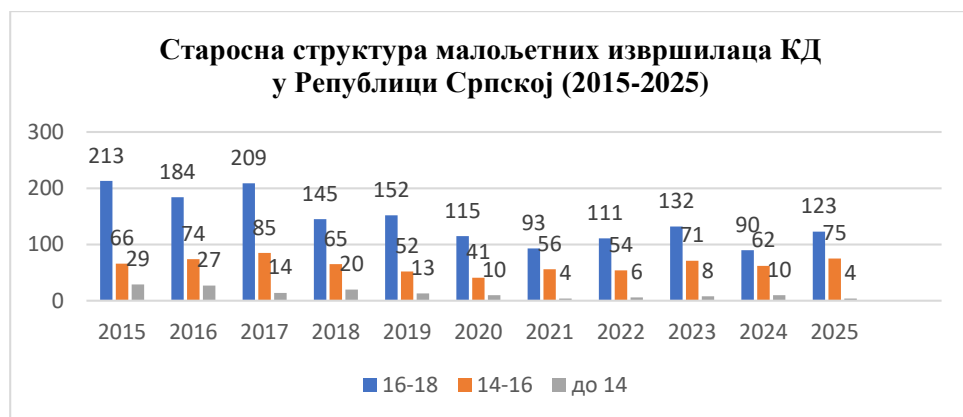

Слика 2. Број КД која су извршили КД (2015-2025)

На основу приказаних података у табели 1 и на сликама 1 и 2 за посматрани период може се закључити да се криминалитет малолетника у Републици Српској одржава на сличном нивоу и да је структура тог криминалитета углавном иста, уз мање промјене. Према трендовима приказаним на слици 1 и слици 2 евидентно је смањење броја кривичних дјела извршених од стране малолетника, као и мањи број малолетних извршилаца кривичних дјела. У неколико посматраних година биљежи се пораст кривичних дјела извршених од стране малолетника у односу на претходну годину, и то: 2017, 2021, 2023. и 2025. године. Такође, од 2015. до 2018. године евидентан је већи број кривичних дјела у односу на број малолетника што указује на чињеницу да малолетници врло често групно врше кривична дјела. С друге стране, од 2018. године па до 2025. године уочава се управо супротно, односно већи је број кривичних дјела у односу на број малолетних извршилаца што нам указује на повратништво у вршењу кривичних дјела (осим 2021. године када је број извршених кривичних дјела исти као и број малолетних учинилаца кривичних дјела).

Табела 2. Старосна структура малолетних извршилаца кривичних дјела у Републици Српској (2015-2025)

Старосна структура малолетних извршилаца кривичних дјела у Републици Српској (2015-2025)											
Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Укупан број малолетника	308	289	308	230	217	166	153	161	211	161	204
Старији малолетници (16-18 година)	213	184	209	145	152	115	93	111	132	90	123
Млађи малолетници (14-16 година)	66	74	85	65	52	41	56	54	71	62	75
Дјеца (до 14 година)	29	27	14	20	13	10	4	6	8	10	4

Слика 3. Старосна структура малолетних извршилаца КД у Републици Српској (2015-2025)

Када је ријеч о старосној структури малолетних извршилаца кривичних дјела (табела 2 и слика 3), можемо уочити да су највећи број пријављених малолетника старији малолетници, старости између 16 и 18 година живота. Тако је број старијих малолетника био највећи 2015. године, када је пријављено њих 213, а најмањи број је био 2021. године, када је пријављено њих 93. У односу на овај број, број пријављених млађих малолетника имао је тенденцију опадања (2018, 2019. и 2020), да би у наредним годинама био евидентиран већи број пријављених млађих малолетника. Када је ријеч о броју пријављене дјеце тренд опадања је значајан и задржава се све до 2021. године када поново почиње да се повећава до 2025. године када је опет у значајном паду.

Табела 3. Полна структура малолетних извршилаца кривичних дјела у Републици Српској (2015-2025)

Полна структура малолетних извршилаца кривичних дјела у Републици Српској (2015-2025)											
Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Укупан број малолетника	308	289	308	230	217	166	153	161	211	161	204
Мушког пола	285	274	294	222	207	157	141	154	198	151	190
Женског пола	21	14	14	8	10	9	12	7	13	11	12

Слика 4. Полна структура малољетних извршилаца КД у Републици Српској (2015-2025)

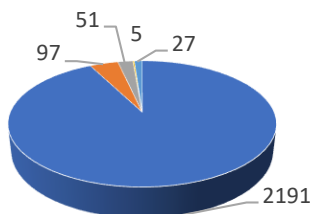
У табели 3 и на слици 4 приказани су подаци о полној структури пријављених малољетника. Према приказаним подацима евидентно је да је највећи број пријављених малољетника мушког пола, са трендом пада, осим у 2023. и 2025. години када се број мушких малољетних извршилаца кривичних дјела значајније повећавао. Лица женског пола партиципирају са мањим удјелом у структури криминалитета маољетника.

Табела 4. Врста КД која су извршили малољетници (2015-2025)

Врста КД која су извршили малољетници (2015-2025)											
Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Укупан број кривичних дјела	335	322	332	268	211	148	153	140	177	124	161
КД општег криминалитета	321	305	308	247	189	134	139	132	160	110	146
КД у вези са злоупотребом опојних дрога	7	6	8	13	17	8	9	3	11	6	9
КД против безбједности јавног саобраћаја	3	7	9	5	4	4	3	2	5	5	4
КД привредног криминалитета				0	0	0	2	2	0	1	0
Остала КД	4	4	7	3	1	2	0	1	1	2	2

Табела 5. Укупан број КД по врстама која су извршили малолетници (2015-2025)

Укупан број КД по врстама која су извршили малолетници (2015-2025)	
КД општег криминалитета	2191
КД у вези са злоупотребом опојних дрога	97
КД против безбједности јавног саобраћаја	51
КД привредног криминалитета	5
Остала КД	27

Укупан број кривичних дјела по врстама која су извршили малолетници (2015-2025)

- КД општег криминалитета
- КД у вези са злоупотребом опојних дрога
- КД против безбједности јавног саобраћаја
- КД привредног криминалитета

Слика 5. Укупан број кривичних дјела по врстама која су извршили малолетници (2015-2025)

У табели 4. приказан је број кривичних дјела која су извршили малолетници од 2015. до 2025. године. Потом је на у табели 5 и на слици 5 приказан укупан број кривичних дјела по врстама која су извршили малолетници за посматрани период. У вези с тим највећи број кривичних дјела која су извршили малолетници јесу кривична дјела општег криминалитета (њих 2.191), затим кривична дјела у вези са злоупотребом опојних дрога (њих 97), те кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја (њих 51). Само пет (5) кривичних дјела је из области привредног криминалитета, док су 24 кривична дјела категоризована као остала кривична дјела.

Слика 6. Тренд кретања КД општег криминалитета која су извршили малољетници (2015-2025)

На слици 6 приказан је тренд кретања кривичних дјела општег криминалитета која су извршили малољетници по годинама. Иако статистички кривична дјела из ове области чине најзначајнији број извршених кривичних дјела у односу на цјелокупан малољетнички криминалитет, евидентан је тренд пада ових кривичних дјела у посматраном периоду, осим 2023. године када је евидентирано 160 кривичних дјела из ове групе.

Слика 7. Тренд кретања КД у вези са злоупотребом дрога која су извршили малољетници (2015-2025)

На слици 7 приказан је тренд кретања кривичних дјела у вези са злоупотребом опојних дрога која су извршили малољетници по годинама. Иако статистички кривична дјела из ове области чине знатно мањи број извршених кривичних дјела у односу на област општег криминалитета, евидентан је различит тренд кретања ових кривичних дјела у посматраном периоду. Највише ових кривичних дјела, укупно 17, малољетници су извршили 2019. године, док је најмање ових кривичних дјела извршено 2022. године, и то само три ова кривична дјела.

Слика 8. Тренд кретања КД против безбједности јавног саобраћаја која су извршили малољетници (2015-2025)

На слици 8 приказан је тренд кретања кривичних дјела против безбједности јавног саобраћаја која су извршили малољетници по годинама. Иако статистички кривична дјела из ове области чине знатно мањи број извршених кривичних дјела у односу на област општег криминалитета, евидентан је различит тренд кретања ових кривичних дјела у посматраном периоду. Највише ових кривичних дјела, укупно 9, малољетници су извршили 2017. године, док је најмање ових кривичних дјела извршено 2022. године, и то само два ова кривична дјела.

Слика 9. Кривична дјела општег криминалитета која су извршили малољетници (2015-2025)

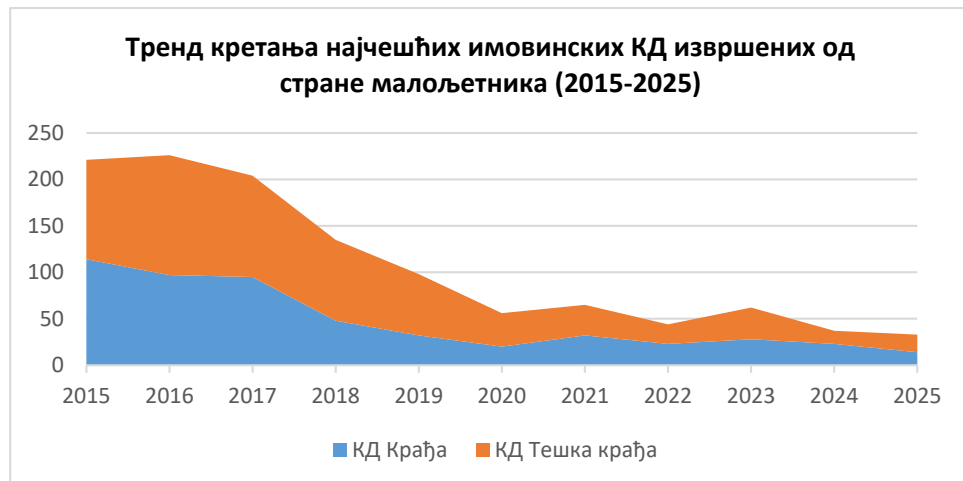
На слици 9 приказан је број кривичних дјела општег криминалитета по годинама. У свим посматраним годинама евидентан је највећи удио кривичних дјела против имовине. Посматрањем статистичких показатеља укупно, криминалитет малољетника у посматраном периоду може се свести на имовински криминалитет и криминалитет са елементима насиља. Нарочито доминира имовински криминалитет, што се поклапа са резултатима криминолошких истраживања у области малољетничке делинквенције.⁶

Табела 6. Имовинска кривична дјела по врстама која су извршили малољетници (2015-2025)

Имовинска кривична дјела по врстама која су извршили малољетници (2015-2025)												
Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
КД Крађа	114	97	95	48	32	20	32	23	28	23	14	
КД Тешка крађа	107	129	109	87	66	36	33	21	34	14	19	
КД Разбојништво	3	4	10	5	4	3	0	3	3	0	3	
КД Утаја	10	4	6	2	1	2	2	2	1	0	1	
КД Општењење и одузимање туђе ствари	12	9	15	14	21	13	15	11	19	8	13	
КД Прикривање	2	1	1	1	0	2	1	0	0	0	0	
КД Изнуда	1	2	2	2	1	1	2	1	1	1	1	
Остала КД против имовине	9	8	8	9	4	2	2	4	0	2	2	

⁶ Грбић Павловић, Н. Кажњавање малољетних учинилаца..., op.cit., стр. 25.

У табели 6 приказана су имовинска кривична дјела по врстама која су извршили малољетници. Најчешће извршена кривична дјела су кривично дјело тешка крађа и крађа, затим кривично дјело одузимање туђе ствари, те кривично дјело утаја.

Слика 10. Тренд кретања најчешћих имовинских КД извршених од стране малољетника (2015-2025)

Наиме, сагласно досадашњим емпиријским налазима, и овом приликом је потврђено да је структура кривичних дјела малољетника далеко једноставнија од структуре кривичних дјела која врше пунољетна лица.⁷ На основу података приказаних на слици 10. гдје је приказан тренд кретања најчешћих имовинских кривичних дјела извршених од стране малољетника од 2015. до 2025. године може се закључити да основно и универзално феноменолошко обележје малољетничке делинквенције јесте управо високо учешће малољетника у имовинском криминалитету, што се, у складу са очекивањем, потврдило и овом приликом.⁸ Дакле, малољетници у Републици

⁷ Универзална је правилност да се структура криминалитета малољетника разликује од структуре кривичних дјела која врше пунољетна лица, будући да постоји низ кривичних дјела која су такве природе да их малољетна лица по правилу не могу учинити. Сингер, М., Микшај-Тодоровић, Љ.: Делинквенција младих, Глобус, Загреб, 1993, стр. 34. Ипак, највећи број кривичних дјела подједнако је доступан и малољетним и пунољетним извршиоцима, на примјер, кривична дјела против живота и тијела, против имовине, против пуног интегритета и слично. Код таквих кривичних дјела могу се уочити одређене специфичности уколико су она извршена од стране малољетника.

⁸ Једноставност структуре криминалитета малољетника једна је од његових универзалних обележја. Иначе, веома слична структура криминалитета малољетника биљежи се у земљама у окружењу. Тако у Републици Хрватској, на примјер, у структури пријављеног криминалитета малољетника 2006. године имовински деликти су учествовали са 63,6%, а деликти против живота и тијела са

Српској се најчешће појављују као извршиоци кривичних дјела против имовине, и то кривичног дјела тешка крађа и крађа, с тим да се биљежи пад извршења ових кривичних дјела. Мање значајан пораст се биљежи у 2021. и 2023. години. Премда имовинска кривична дјела преовлађују и у општој феноменолошкој слици криминалитета, примат овог типа криминалитета упадљивији је у структури кривичних дјела која врше малољетници него у структури кривичних дјела пунољетних лица. Штавише, може се оправдано претпоставити да су статистички подаци о пријављеним малољетницима „пристрасно искривљени” према тежим дјелима, тј. да је стварни удио имовинских деликата, посебно оних лакших, у структури криминалитета малољетника још и виши.⁹

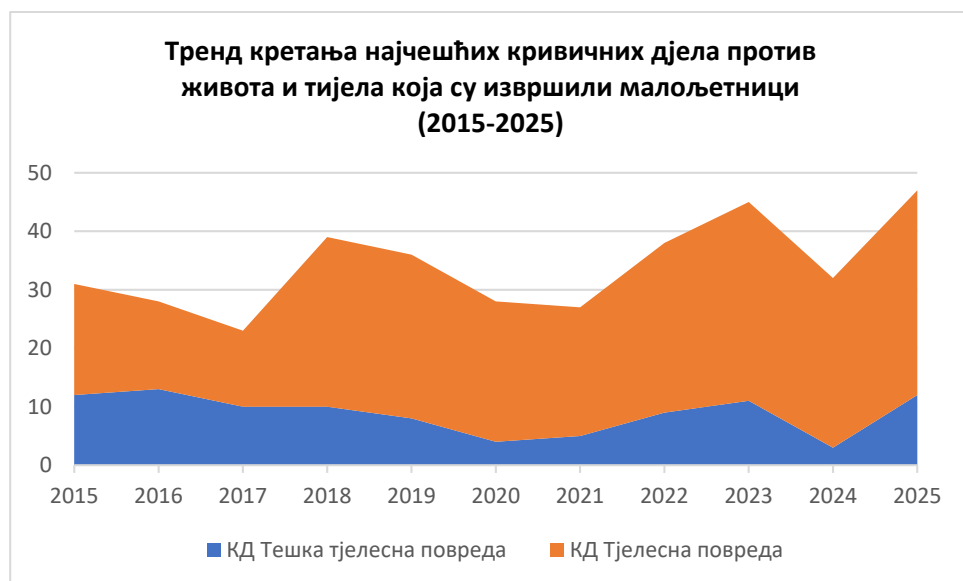
Табела 7. Кривична дјела против живота и тијела по врстама која су извршили малољетници (2015-2025)

Кривична дјела против живота и тијела која су извршили малољетници (2015-2025)												
Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
КД Тешко убиство	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
КД Убиство	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	
КД Убиство у покушају	0	1	0	0	2	0	0	0	0	1	0	
КД Тешка тјелесна повреда	12	13	10	10	8	4	5	9	11	3	12	
КД Тјелесна повреда	19	15	13	29	28	24	22	29	34	29	35	
Остала КД против живота и тијела	1	2	2	0	1	0	0	1	2	1	0	

5,3%. Државно одвјетништво Републике Хрватске: Извјешће о раду државних одвјетништава у 2006. години, Загреб, 2007, стр. 7. Преузето са: http://www.dorh.hr/Download/2007/07/02/God_izvijesce_2006_1.pdf; У Републици Македонији учешће малољетника у извршењу имовинских деликата у структури укупног криминалитета малољетника је и веће. Наиме, од 2002. до 2005. године оно се кретало у распону од 87,53% до 91,04%, док кривична дјела против живота и тијела партиципирају у структури незнатно – са око 2%. Buzarovska, G.: Children in conflict with the law in The former Yugoslav Republic of Macedonia, MONEE Country Analytical Report, Unicef, 2006, p. 7. Преузето са: http://www.unicef-irc.org/research/ESP/CountryReports2006/macedonia_law_rep2006.pdf.

⁹ У вези с тим, Сингер и Микшај-Тодоровић указују на чињеницу да код неких лакших дјела као што су ситна крађа, утаја, оштећење туђих ствари и кривичног дјела прикривања „оштећени најчешће немају интереса да подносе кривичне пријаве, поготово ако им родитељи малољетника надокнаде штету, а органи полиције нису склони подносити кривичне пријаве јавном тужилаштву за кривична дјела која се иначе гоне по приватној тужби”. Сингер, М., Микшај-Тодоровић, Љ., *op. cit.*, стр. 70.

Поред имовинских кривичних дјела, у Републици Српској малољетници се најчешће појављују као извршиоци кривичних дјела против живота и тијела. У табели 7 приказана су кривична дјела против живота и тијела која су извршили малољетници. Тако су најчешће извршена кривична дјела из ове групе кривичних дјела кривично дјело тјелесна повреда и тешка тјелесна повреда. Током посматраног периода малољетници су извршили два кривична дјела тешко убиство, три кривична дјела убиство и четири кривична дјела убиство у покушају.

Слика 11. Тренд кретања најчешћих КД против живота и тијела која су извршили малољетници (2015-2025)

На основу података приказаних на слици 11 гдје је приказан тренд кретања најчешћих кривичних дјела против живота и тијела која су извршили малољетници од 2015. до 2025. године, и то кривичног дјела тешка тјелесна повреда и кривичног дјела тјелесна повреда може се закључити различит тренд ових кривичних дјела у посматраном периоду. Кривично дјело тешка тјелесна повреда се одражава на сличном нивоу са пораст ових дјела у 2016, 2018, 2021, 2022, 2023. и 2025. години. Кривично дјело тјелесна повреда је промјењивог карактера из године и у годину, на начин да се биљежи пораст ових кривичних дјела у 2018, 2022, 2023. и 2025. години.

Табела 8. Кривична дјела у вези са злоупотребом опојних дрога по врстама која су извршили малољетници (2015-2025)

Кривична дјела у вези са злоупотребом опојних дрога по врстама која су извршили малољетници (2015-2025)												
Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
КД Неовлаштена производња и промет опојних дрога	5	5	6	10	12	8	5	2	9	4	5	
КД Омогућавање уживања опојних дрога	2	1	2	3	5	0	4	1	2	2	4	

Слика 12. Тренд кретања најчешћих КД у вези са злоупотребом опојних дрога извршених од стране малољетника (2015-2025)

У табели 8 и на слици 12 приказан је број и тренд кретања кривичних дјела у вези са злоупотребом опојних дрога по врстама која су извршили малољетници. Малољетници се ријетко појављују као извршиоци кривичних дјела злоупотребе опојних дрога, и када је ријеч о овој врсти кривичних дјела, стање је промјенљиво. Значајнији пораст кривичног дјела омогућавање уживања опојних дрога, као и кривичног дјела неовлаштена производња и промет опојних дрога биљежи се 2019, 2021. и 2025. године.

3. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Када је ријеч о малољетничком криминалитету у Републици Српској, а на основу прикупљених и анализираних података, можемо закључити да се криминалитет малољетника у Републици Српској одржава на сличном нивоу и да је структура тог криминалитета углавном иста, уз мање промјене.

Евидентно је смањење броја кривичних дјела извршених од стране малољетника, као и мањи број малољетних извршилаца кривичних дјела. У неколико посматраних година биљежи се пораст кривичних дјела извршених од стране малољетника у односу на претходну годину, и то: 2017, 2021, 2023. и 2025. године.

Према старосној структури малољетних извршилаца кривичних дјела, најчешће се појављују старији малољетници (од 16 до 18 година живота). Наведена дистрибуција је потпуно очекивана и без значајнијих одступања како у ранијем периоду, тако и у односу на друге земље.

Када говоримо о стопи криминалитета код мушкараца и жена, подаци о малољетним извршиоцима кривичних дјела, у званичним статистичким извјештајима који су коришћени приликом израде овог рада, потврђују се досадашња истраживања којима се доказује да је стопа криминалитета малољетница изузетно ниска.

Малољетници најчешће врше кривична дјела из групе општег криминалитета и то имовинска кривична дјела од којих се издвајају кривична дјела крађе и тешке крађе, а најмање кривична дјела привредног криминалитета и кривична дјела у вези са злоупотребом опојних дрога и кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја. Друга група најзаступљенији кривичних дјела која врше малољетници су кривична дјела против живота и тијела, и то кривична дјела тјелесна повреда и тешка тјелесна повреда.

Ипак, све податке везане за раширеност малољетничког преступништва треба узети условно, и то из следећих разлога: значајна је и тамна бројка девијантног понашања малољетника¹⁰; на криминалитет дјецe се правно не реагује, тако да се статистички и не прати; најзад, постоји значајна друштвена толеранција и помјерање критеријума друштвено неприхватљивог понашања малољетника, не само када су у питању понашања којима се крше општеприхваћене нормe, већ и криминалне активности.

Литература

Buzarovska, G.: *Children in conflict with the law in The former Yugoslav Republic of Macedonia*, MONEE Country Analytical Report, Unicef, 2006.

Крстић, О.: *Малољетничка делинквенција*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2009.

Бавцон, Љ., Шелих, А., Филипчић, К., Јакулин, В., Корошец, Д.: *Казенско право-Сплошни дел*, Урадни лист Републике Словеније, Љубљана, 2003.

Бошковић, М.: *Криминолошки лексикон*, Форум, Нови Сад, 1999.

¹⁰ Тако и Игњатовић упозорава на чињеницу да је преступничко понашање малољетника „много опасније него што говоре подаци из безличних криминалних статистика”, имајући у виду да је тамна бројка криминалитета малољетника изузетно висока како из фактичких, тако и из правних разлога. Наведено према: Игњатовић, Ђ.: *Феноменологија и етиологија криминалитета малолетника*, Зборник радова Кривичноправна питања малолетничке делинквенције, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Београд, 2008, стр. 33–34.

- Грбић Павловић, Н. *Кажњавање малолетних учинилаца кривичних дјела ограничењем слободе*, Балканолошки истраживачки центар и Истраживачки центар Бања Лука, Бања Лука, 2017.
- Грбић Павловић, Н. *Казненоправни аспекти малолетничке делинквенције у Републици Српској*, Дефендологија центар за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања, Бања Лука, 2010.
- Игњатовић, Ђ.: Феноменологија и етиологија криминалитета малолетника, *Зборник радова Кривичноправна питања малолетничке делинквенције*, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Београд, 2008.
- Јашовић, Ж.: *Криминологија малолетничке делинквенције*, Научна књига, Београд, 1978.
- Митровић, Љ., Даничић, М., Тањага, Р., Јојић, С., Грбић, Н., Павловић, Г., Милијевић, Д., Хелдић, Е.: *Малолетничка делинквенција у Републици Српској – стање и перспективе сузбијања, спречавања и санкционисања*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2008.
- Митровић, Љ.: *Коментар Закона о прекршајима Републике Српске*, Comesgrafika, Бања Лука, 2006.
- Симовић, М., Симовић, М., Симовић, В. (2015). *Пракса Уставног суда Босне и Херцеговине и Европског суда за људска права о малолетницима као учиниоцима и жртвама кривичних дјела*. У: Ивана Стевановић (Ур.). *Малолетници као учиниоци и жртве кривичних дела и прекршаја*. (69-90). Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
- Сингер, М., Микшај-Годоровић, Љ.: *Делинквенција младих*, Глобус, Загреб, 1993.
- Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку, Службени гласник Републике Српске, број 13/2010, 61/2013 и 68/20.
- http://www.unicef-irc.org/research/ESP/CountryReports2006/macedonia_law_rep2006.pdf.
- http://www.dorh.hr/Download/2007/07/02/God_izvijesce_2006_1.pdf;

STATISTICAL INDICATORS OF CRIMINAL OFFENCES COMMITTED BY JUVENILES IN THE REPUBLIC OF SRPSKA (2015-2025)

Full prof. Ljubinko Mitrović

Assistant prof. Nikolina Grbić Pavlović

Abstract: *In addition to the importance of studying the etiology of juvenile delinquency, the complexity of the phenomenon of juvenile delinquency itself is also reflected in its manifestations, i.e. the phenomenology that needs to be regularly pointed out through scientific research. The field of juvenile delinquency, as well as crime in general, can be roughly divided into those that focus on the phenomenology of delinquent behavior, the etiology of such behavior, prevention and treatment, and those that are aimed at evaluating various treatment activities for perpetrators of criminal acts. Knowledge of the phenomenology itself allows us to gain insight into the diversity and incidence of this phenomenon. By pointing to the general trend of growth in juvenile crime or the increase in the prevalence of crimes committed by juveniles with elements of violence, it can indicate the importance of reviewing existing models of social reaction and the efficiency of the juvenile justice system. Therefore, in this paper, the authors will present statistical indicators of crimes committed by juveniles in the Republic of Srpska for a period of 11 years, from 2015 to 2025.*

Keywords: *juveniles, phenomenology, statistics, criminal offenses.*